

**БЕЛАРУСКІ ПАЭТ, ПЕРАКЛАДЧЫК, КРЫТЫК І РЭЖЫСЁР
ЮРКА ГАЎРУК У ДАКУМЕНТАХ ДЗЯРЖАЎНАГА АРХІВА
МАГІЛЁўСКОЙ ВОБЛАСЦІ**

Дзьячкоў Алег Уладзіміравіч

краязнавец, старшыня ГА ТБМ імя Ф. Скарыны г. Магілёва
(г. Магілёў, Беларусь)

Ключавыя словы: літаратура, пісьменнік, перакладчык, архіў, Магілёўшчына.

У артыкуле аналізуюцца дакументы з фондаў Дзяржаўнага архіва Магілёўскай вобласці, якія датычацца жыцця і дзейнасці беларускага паэта, перакладчыка, крытыка і рэжысёра Ю. Гаўрука.

У 1920-я гады Беларусь перажывала нацыянальны і эканамічны Рэнесанс. На дзяржаўным узроўні праводзілася палітыка беларусізацыі. Адкрываліся новыя навучальныя ўстановы ўсіх узроўняў і, адпаведна, востра паўставала кадровае пытанне. Адным з самых моцных асяродкаў нацыянальнага жыцця была Сельскагаспадарчая Акадэмія ў Горках. У Акадэмію прыязджалі лепшыя навукоўцы і выкладчыкі не толькі з усёй Беларусі, але і з іншых краін. У гэты перыяд у Горках выкладалі палітык і грамадскі дзеяч, эканаміст Зміцер Прышчэпаў; палітык, першы старшыня ўраду БНР, ветэрынар Іван (Янка) Серада, грамадскі дзеяч і эканаміст Ян Кіслякоў; пісьменнік і навуковец Міхась Ганчарык, эканаміст і грамадскі дзеяч Гаўрыла Гарэцкі;

эканаміст Ота Хаўке і многія іншыя вядомыя дзеячы. Кіраўніцтва БССР надала вялікую ўвагу развіццю і папулярызаванню нацыянальнай культуры. Пры Акадэміі працавала кафедра беларускай мовы і літаратуры. І пэўны час у Горках працавалі вядомыя беларускія літаратары: Паўліна Мядзёлка, Уладзімір Дубоўка, Максім Гарэцкі і іншыя.

У гэты перыяд у Горкі запрашаліся літаратары і выкладчыкі высокага прафесійнага ўзроўню. Сярод такіх літаратараў быў і Юрка Гаўрук (1905–1979) – паэт, перакладчык, крытык. Увосень 1925 года Юрый Паўлавіч Гаўрук быў абраны дацэнтам кафедры беларускай мовы і літаратуры Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі і пераехаў на сталую працу ў горад Горкі Магілёўскай вобласці [1, с. 232]. У фондзе №536 БСГА “Дзяржаўнага архіва Магілёўскай вобласці” маецца асабовая справа Ю. Гаўрука, якая ўтрымлівае ў сабе 42 дакументы – з 1925 па 1929 гг.

У справе маюцца дакументы напісаныя асабіста рукой Ю.Гаўрука, некаторыя надрукаваныя на машынцы. Ёсць у справе і дакументы, напісаныя іншымі людзьмі: рэктарам Акадэміі, чыноўнікамі з Масквы і іншыя. Шэраг дакументаў маюць надзвычай істотнае значэнне для вывучэння жыцця і дзейнасці Ю.Гаўрука: анкеты, пасведчанні, “Асабовы лісток”. Аб’ём артыкула не дазваляе больш шырока асвятліць усе цікавыя дакументы, але некалькі з іх варта працытаваць.

Пры паступленні на працу ў Акадэмію Гаўрук напісаў сваю кароткую біяграфію: “Кароткі жыццьяпіс. (Ю.П. Гаўрук)”. “Радзіўся на Случчыне 23 красавіка 1905 году. У 1921 годзе скончыў Слуцкую Савецкую школу 2-й ступені. У 1922 годзе залічыўся ў Вышэйшы Літаратурна-Мастацкі-Інстытут імя В.Я. Брусава, які скончыў у 1925 г”.

Працюю ў галіне беларускай поэтыкі, маю падрыхтаваны да друку зборнік па беларускаму фольклёру – “Песні і казкі Случчыны”. Заканчваю навуковую працу па кампазіцыі беларускіх народных песень. Апрача таго, пералажыў з ангельскай мовы (вершам) комедыю Шэкспіра “A Midsummer Night’s Dream”, якая прынята Беларускай Дзяржаўнай Студыяй для пастаноўкі. 29 верасня 1925 г. Масква.” Подпіс “Ю.Гаўрук” [2, с. 3].

Цікавая рэкамендацыя на Ю.Гаўрука прыйшла з Масквы на імя вядомага навукоўца і грамадскага дзеяча Сцяпана Некрашэвіча. З дакумента вынікае, што гэты ліст пісаў чалавек, які добра ведаў Гаўрука як навукоўца і як чалавека. На вялікі жаль, подпіс не разборлівы: “У галоўпрацасветы НКА БССР, тав. С.М. Некрашэвічу. Тав. Ю. Гаўрук, заява якога аб прызначэнні навуковым працаўніком па катэдрах мовы і літаратуры пры Горацкай С.Г. Акадэміі, – зьяўляецца вельмі пажаданым кандыдатам дзеля наступных прычын. – Малады, але вельмі здольны, ён атрымаў салідную і грунтоўную падрыхтоўку у Брусаўскім Інстытуце ў галіне мэтадологіі і наогул знаёмства з літаратурамі. На працягу 3-х гадоў старанна і ўважна працаваў над вы-

вучэньнем беларускае мовы, літаратуры, паглыбленочное ў фольклёр і яго навуковае дасьледваньне.

Да ўсяго сказанага далучаецца грунтоўнае веданьне чужаземных моваў (ангельская, нямецкая, французская, італьянская (?) і польская, ня лічачы старой – латынскай). І агуле – гэта сьведчыць пра тое, што тав. Гаўрук з часам выпрацуецца ў добрага вучонага, ў чым, безумоўна, павінен быць зацікаўленым і НКА (падрыхтоўка навуковых працаўнікоў). 29 верасьня 1925 г. Масква. Подпіс” [3, с. 4].

Падчас сваёй працы ў Горках Юрка Гаўрук прымаў чынны удзел у дзейнасці літаратурнага аб’яднаньня “Маладняк, пра што сьведчыць наступны дакумент, аформлены на бланку “Усебеларускае аб’яднаньне поэтаў і пісьменьнікаў “Маладняк.” У тых гады Горкі ўваходзілі ў склад Аршанскай акругі і літаратураў гэтага рэгіёна ачольваў пісьменнік і выбітны навуковец Міхась Ганчарык: “Аршанская філія. 14 лютага 1928 г.

У кіраўніцтва Беларускай Дзярж.С.Г. Акадэміі. Аршанская філія Маладняка просіць Кіраўніцтва Акадэміі прэдаставіць водпуск Дацэнту Акадэміі Гаўруку Юрку Паўловічу з 14 лютага па 18 лютага для паездкі на Усебеларускую канферэнцыю Маладняка згодна пастановы Акруговай канферэнцыі Маладняка ад 12.ІІ.28 г. Кіраўнік Аршанскай філіі подпіс М. Ганчарык”.

Пасля некалькіх гадоў плённай працы ў Горках Ю. Гаўрук вымушаны пераехаць у Магілёў, і з 1931 па 1935 гады ён чытае курс замежнай літаратуры ў педагагічным інстытуце [4 с. 111]. 8 лютага 1935 незаконна арыштаваны і асуджаны на высланне з Беларусі і больш за 20 гадоў працаваў у Карэліі, Сібіры ў Комі АССР [5 С. 156]. Пасля рэабілітацыі паэт пераязджае працаваць у Мінск. На сённяшні дзень, на вялікі жаль, імя Юркі Гаўрука на Магілёўшчыне амаль забытае. А творцы такога ўзроўню вартыя нашай памяці і пашаны. Вывучэнне дакументаў Ю. Гаўрука будзе цікава гісторыкам, краязнаўцам і філолагам.

3 фондаў БДАМЛМ. Літаратурная суполка ў Горках у 1927 г.
У цэнтры – Паўліна Мядзёлка. Юрка Гаўрук – у першым радзе другі справа

Літаратура

1. Гаўрук, Ю. Ступень адказнасці / Ю. Гаўрук. – Мінск, 1986 г. – 187 с.
2. ДАМВ, Ф. 536, оп.2, спр. 171;
3. ДАМВ, Ф. 536, оп.2, спр. 171;
4. Ліўшыц, У. Раскопкі вакол горацкага “Парнаса” / У. Ліўшыц. – Горкі, 2001 г. – 59 с.
5. Беларускія пісьменнікі. Біябібліяграфічны слоўнік. Т.2, Мн. 1993 г.